

Kunnskapsdepartementet
v/Forsknings- og høyere utdanningsminister Ola Borten Moe

Dato: 22.09.2022

ARBEID MED EN HELHETLIG KOMPETANSEREFORM

Vi er glade for at statsråden har fulgt opp korrespondansen i forbindelse med årets frontfagsoppgjør.

Som vi skrev i vårt brev i forbindelse med frontfagsoppjøret:

For at norsk næringsliv skal kunne opprettholde et høyt aktivitetsnivå med innovasjon og bærekraft, er vi avhengige av fagarbeidere, både med og uten formelt fagbrev, i verdensklasse. Fremtidens fagarbeider utdannes gjennom livslang læring.

Norsk Industri og Fellesforbundet er enige om at det trengs en *helhetlig kompetansereform som kan møte de særskilte utfordringene industrien står ovenfor.*

Digitalisering, energikrise og det grønne skiftet setter industrien overfor store utfordringer og nødvendige omstillinger.

Norsk Industri og Fellesforbundet har arbeidet sammen om kartlegging av behov, barrierer og utvikling av relevante tiltak og tilbud siden forhandlingene i frontfaget i 2016.

1. Kort om bransjeprogrammene og Industrifagskolen

Gjennom bransjeprogrammene og Industrifagskolen har partene samarbeidet med utdanningsinstitusjonene om treffsikre tilbud for industrien. Ordningene har vært en suksess for de som har deltatt, men det er rom for at flere bedrifter og ansatte får del i tilbudene.

Bransjeprogrammene og Industrifagskolen er en nedenfra og opp ordning. Tilbudet blir definert lokalt av bedrift og fagforening, og i samarbeid med utdanningsinstitusjon. Utdanningsinstitusjonene søker om midler fra ordningen og gjennomfører utdanningen. Denne tilnærmingen gjør at tilbudene er relevante og oppdaterte, og gir samtidig viktig informasjon til utdanningsinstitusjonene om hva arbeidslivet trenger.

2. Utvikling av tilbud som treffer industriens behov

Vi trenger etter- og videreutdanningstilbud som er tilpasset industrien og dens ansatte.

Basert på erfaringer fra bransjeprogrammene og Industrifagskolen ønsker vi å utvikle en tilbudsstruktur som kan benyttes lokalt. Målet er å etablere et system hvor man lokalt i næringslivet, sammen med utdanningstilbydere, kan utvikle og tilby korte, fleksible kurs/moduler tilpasset næringslivets behov og den enkelte ansatte.

Bransjeprogrammene er på pilotnivå og av relativt beskjedne i omfang. Vi ønsker at kompetansereformen skal bygge på prinsippene og erfaringene fra bransjeprogrammene og industrifagskolen, og at dette skal bli en permanent ordning for etter- og videreutdanning.

Det vil utfordre mye ved dagens system for finansiering, måten man sikrer kvaliteten på, og det norske utdanningssystemet som i større grad må omstilles til å tilpasse seg næringslivets og de ansattes behov.

Momenter i en slik endring vil være:

- At prinsippene bak, og erfaringene vi har med, bransjeprogrammet (småskala) skal brukes som modell for en nasjonal kompetansereform (storskala) for industrien
- At opplæringen skal skje på en fleksibel og effektiv måte som er tilpasset virksomhetene og den enkelte ansatte
- At vi må ta i bruk ny teknologi og legge mer av utdanningen til bedrifter, der dette er mulig
- Det trengs et nasjonalt tilbud av korte moduler med digital kompetanseheving som er tilpasset industrien og bedriftenes behov

Vi som parter bør være med på å styre utviklingen av kompetansereformen slik at den faktisk treffer industrien.

Partene er enige om at det er behov for en kompetansereform, men partene ser ulikt på hvilke elementer som skal inngå i et slikt arbeid.

Vi har gjennom bransjeprogrammene erfart at denne formen for EVU utfordrer det etablerte utdanningssystemet fra voksenopplæring, via fagskolene til og med UH-nivå. Videre utfordrer det utdanningsbyråkratiet og de etablerte finansieringsmodellene, herunder Lånekassen som vi mener er lite egnet i en modell som skal passe for ansatte i industrien.

Samtidig er nettopp det at vi har klart å endre på mye av tenkingen og tilnæringsmetodene, det som har ført til at vi i dag kaller bransjeprogrammene en suksess, og ønsker å bruke de som modell for en storskala kompetansereform for etter- og videreutdanning.

Fellesforbundet har fremholdt betydningen av at:

- Det er i dag store barrierer på arbeidsplassene som hindrer en systematisk og omfattende gjennomføring av etter- og videreutdanning.
 - Hvordan får vi de ansatte i industrien og andre næringer til å se på det å ta påfyll av kompetanse og kunnskap som en naturlig del av det å være ansatt i arbeidslivet?
 - Hvordan kan vi få virksomhetene til å legge til rette for at de ansatte reelt kan delta i EVU, med hensyn til tid og økonomi for den enkelte?
- Vi mener den beste løsningen går gjennom et treparts-samarbeid. Vi trenger en Arbeidslivsreform knyttet til etter- og videreutdanning, hvor alle ansatte får plikter og rettigheter som sikrer påfyll av kompetanse. Vi trenger ikke enda en reform bygd på utdanningsmiljøenes premisser som blir for de få og ikke for de mange.
- finansiering av inntektssikring bør skje gjennom et spleiselag. Samtidig må rettighetssporet for arbeidstakerne styrkes. Fellesforbundet mener det bør vurderes tiltak som:
 - Lovfesting av retten til EVU med rett til fri med lønn
 - Utarbeidelse av et lovverk som sikrer de ansatte ytterligere rettigheter, hvor det er opp til partene å bygge inn bestemmelser i tariffavtalene for å gi de ansatte incentiver til å delta i kompetanseheving og EVU
 - Etablering av et fond finansiert av bedriftene, og/eller gjennom et spleiselag med staten (etter modell av Danmark)
- Dette kan gi en arbeidslivsreform for etter- og videreutdanning som virker, og som endrer måten man tenker EVU i arbeidslivet på. Slik sikrer vi at næringslivet og de ansatte kommer styrket ut av omstillingene, og at Norge som nasjon klarer å opprettholde sin levestandard og velferdsstat også i fremtiden.

Norsk Industri har fremholdt betydningen av:

- Målet med kompetansereformen er å øke produktiviteten og omstillingsevnen til bedriften og den enkelte arbeidstaker.
- Det er viktig at det er en forutsigbar og langsiktig statlig finansiering som ligger til grunn for kompetansereformen.
- Universiteter og høyskoler må også være omfattet av kompetansereformen, slik at den er relevant for både operatører og funksjonærer.
- Norsk Industri er fornøyd med hvordan bransjeprogrammene og Industrifagskolen fungerer. Vi ser at bedriftene som tar i bruk ordningene gjerne kjører flere runder med tilbud. Siden ordningene ble lansert i har vi kommet opp i rundt 2000 deltagere pr. 2021. Vi mener at det er viktig å opprettholde og videreutvikle tilbudet.

Norsk Industri mener at partene i arbeidslivet er nærmest til å utvikle og regulere EVU. Det finnes allerede en rekke bestemmelser om kompetanse i tariffavtalene.

Digital læring i små bolker

De fleste modulene som er tilbudt gjennom Bransjeprogrammene og Industrifagskolen har vært på 10 studiepoeng. Selv om dette er vesentlig kortere enn tidligere tilbud som var på 30, 60 og 120 studiepoeng, så er det fortsatt en stor barriere for mange å melde seg til en slik ordning.

Skal man skape en kultur for læring må det legges til rette for at alle ansatte deltar. Partene ønsker derfor å utvikle digitale tilbud for hele industrien.

Kartlegging av kompetansebehov er en krevende øvelse for bedriftene, og særlig SMB. Det må utvikles et verktøy for kompetansekartlegging, også som inngang for "mikrolæring", dvs korte digitale moduler og mulighet for dokumentasjon av kompetanse.

Videre arbeid

Norsk Industri og Fellesforbundet er enige i at det trengs en helhetlig arbeidslivsrettet kompetansereform for industrien, og ser fram til å kunne være aktive deltakere i utviklingen av en slik reform.

Oslo, 22.09.2022

[sign.]

Kine Asper Vistnes
Fellesforbundet

[sign.]

Carla Botten-Verboven
Norsk Industri